

Numărul 44. Oradea-mare 31 oct. (12 nov) 1899. Anul XXXV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 dean 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Dragoste oprită.

I

Erī am avut ziua onomastică. Am căpătat multe și frumoase daruri, între cari de la bunica acest diar, pe care mi l-am dorit atât de mult. Prietenile mele deja în pension purtau o astfel de carte, și de acea mult le invidiam. Dar bunica a șis, că o fată numai atunci să poarte diar când intră în acea etate, ca să poată să-și dea seamă despre cele scrise. O fată de pension numai absurditățile poate scrie, iar o astfel de carte are menirea să redea fidel adevărate întâmplări din viața ei.

De acea, iubit diar, m-am propus, ca de așī înainte să-ți încredințez toate bucuriile și neazurile mele; ție, tovarășa mea tăcută și discretă, să-ți spun toate întâmplările din viața mea, adevărat și sincer, ca apoi, după ani de zile răsfoind prin filele tale, să-mi pot reaminti cugetele, întâmplările și fantasiile anilor mei tineri! De acea, iubit diar, de așī înainte vom merge împreună ori unde vom fi, și filele tale albe se vor umplea încet cu întâmplări din viața mea. Doresc ca numai lucruri plăcute să-ți pot împărtăși, iar durerea și amarul să rămână departe de mine.

II

Cu entuziasm am primit invitarea buniceī, de a petrece vara la dēnsa la țară. Aceasta e o adevărată serbătoare

pentru mine; și nu e mirare, căci la bunica sūnt toate altcum ca la alți oameni, dēnsa permite așa de multe, și libertatea e așa de mare, încât nici un moment nu simțesc lipsa petrecerilor sgomotoase din oraș.

E atât de plăcut să petreci vara la sat, după o iarnă plină de concerte și baluri, cari de și sūnt foarte plăcute, totuș sūnt obositoare.

Precum scrie bunica, și cumnatul meu Iorgu cu Nuța vor petrece vara la dēnsa, fiind Nuța foarte bolnăvicioasă; suferă sērmana de pept. Medicul o trimite în aerul curat de la țară, sperând, de și nu însănătoșire, totuș o îmbunătățire în starea ei. Sērmana! ce trist, abia de doi ani căsătorită, are un bărbat frumos și o căsnicie splendidă, și dēnsa e o muribundă.

III

De erī sūnt aici la bunica. Ah! ce locaș plăcut e casa dēnsei, cu odăile mari și frumoase, cu grădina admirabilă, din care intri drept în desiușul pădurei.

Toate le-am aflat neschimbate, bunica e sprintenă și veselă ca totdeauna. Caro, păzitorul casei, nu își putea altcum exprima bucuria la vederea mea, decât sărind vesel în giurul meu, iar Picuțiu, favorita mea, morăind și sclipind din ochii sei verzi, în semn de prietenie, îndată mi s'a așezat în poală!

Și în grădină toate neschimbate, iată tufa de iasmin, floarea mea cea mai iubilă, acoperită cu miș de stee albe; iată și cei doi plopi ce stau, singuri pe o mică colină, și

NICOLAE I. CIURCU.

pe lângă carî nu pot trece fără să-mî vină în minte versurile lui Eminescu, adoratul meu poet :

— Pe lângă plopii fără soți
Adesea am trecut,
Me cunoșeau vecinii toți,
Tu nu m'ai cunoscut! —

Ah! mi-se lărgește inima când cuget la timpul fericit ce o să-l petrec aici! Dar pe astăzi am scris destul, obosite mi-se închid pleoapele; teiul de lângă fereastră bate mereu în geam, și ca prin vis mai șoptesc :

Peste vîrfuri trece luna,
Codru-și bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin
Melancolic cornul sună. . .

IV

În fine sosiră și Nuța cu Iorgu.

Pe cumnatul meu îl cunosc foarte puțin, nainte de a se căsători cu Nuța nu l-am prea vădut; iar de atunci numai de două ori ne-amî întâlnit, și atunci imp foarte scurt.

Nuța pare a fi foarte fericită, continuu povestește despre căsnicia ei, și de bucuria ce o simte de a fi la țară. Bunica o ascultă cu fața surîdendă; tot-dauna a preferit-o mie.

Sînt curiosă pe ziua de ađi și cum me voi afla cu cumnatul meu; erî mai de multe ori î-am întîlnit ochii, carî me privesc ca mirați.

V

Nuța e vecinic cu bunica, saŭ stă ore întregi culcată fantasând, ori ne chinue pe toți cu mofturile ei, în primul rînd pe bărbatul seŭ, pretîndînd cu încăpăținarea obișnuită bolnavilor, ca să ne ocupăm tot numai cu persoana dînei. Acum e veselă ca o copilă, apoi iar exaltată și tristă pînă la moarte.

Iorgu le suferă toate tîcînd, dar am aflat în purtarea lui atîta nepăsare și impaciință, ca la un om care numai silit le supoartă toate. Când i se pare deja prea mult, atunci sub vre-un pretext fuge în deșul pădurii, și numai după ore apare iar, obosit și cu un suris amar în gîrul buzelor.

VI

Bunica fiind tot ocupată, iar Nuța de o săptămîna în pat, se înțelege de sine, că Iorgu a devenit tovarășul meu.

Cetîm împreună, ne plimbăm prin cîmp și pădure botanisând, și nu știu cum, căci atingîndu-se mâinile noastre la culegerea vre-unei flori, ambiî tresărim! Curios!

VII

Din ți ce merge me pune în mirare, cum un bărbat ca Iorgu poate să rămîna flegmatic pe lângă Nuța.

Draga Nuța! E de altcum o femeie foarte bună; inse acum cu boala ei a devenit foarte secantă. Prin felurite idei chinue pe cei din gîrul ei.

Iorgu încă foarte s'a schimbat, e atît de distras, adesea stă ore întregi cu vre-o carte în mîna, din care nu cetește, și apoi cînd me apropiu de el cu vre-o întrebare, tresare ca dintr'un vis, me privește lung și ȳice: Iartă dragă, ce ai și voit?

O! Doamne! ce să fie, doară și el suferă? Nu e destul că eu nu-mî mai pot afla odihnă?

VIII

Ah! drag ȳiar, de două săptămîni nu te-am mai deschis, și acum me aflî în o încurcătură spirituală, de abia me mai cunosc! E o stare de nesuferit! Nu știu ce a intrat în noi toți!

Bunica, care nici cînd nu avea o vorbă aspră pentru mine, me privește acum cu imputare; Nuța are o purtare rîspîngitoare față de mine; și Iorgu, ah! Iorgu, ochii lui îmi aruncă scînteii, iar privirile lui se cufundă cu așa patîmă în ale mele, încît me înspăimînt!

Și totuș me cuprinde un fior atît de dulce, și ce pînă acum nici nu am îndrăsnit să cuget, acum o știu sigur! Îl iubesc și el me iubește!

Cum să ies din acest labirint, cum să scap de acest foc fără să me ard?

Îl iubesc la nebunie pe bărbatul sorei mele!

IX

Starea Nuței devine tot mai primejdioasă, medicul ȳice, că ceva iritațiune mare î-a cauzat reul; și că numai o viață liniștită, scutită de ori ce agitațiune, î-ar puté lungi firul vieții. Tușește într'una, și cînd își ia batista de la buze, e acoperită cu picături de sînge!

Cum să descriu cele întemplate? Erî seară, după ce a adormit Nuța, bunica s'a retras în odaia ei, iar eu ședeam singură în salonul mic, pe care ȳilnic îl împodobiam cu flori proaspete, carî și acum rîspîndiau un miros îmbêtător, — și priviam luna, cu inima plină de dragoste, ah! prima mea dragoste, pentru Iorgu, și cu durere și mustrare de conșciință cugetam la Nuța.

Dar încă nu eră prea tîrziu, încă nu a cădut nici o vorbă de amor între noi, numai ochii, de cîte ori se întîlniau, își spuneau o poveste dulce de dor și de pasiune.

Trebue să plec de aici, la dimineața voi merge acasă, să nu mai resflu un aer cu el, voesc să rup mreajea ce ochii lui au țesut-o în giurul meu, să fug de abisul ce se deschide înaintea mea, pînă ce nu va fi tîrziu.

O! destin! te blastem, căci din un copil ce eram, ai făcut din mine o femeie, care nu mai are nici o speranță, nici o iluzie. Viitorul meu e negru, pustiî! Simt că nici odată nu îl voi puté smulge din inima mea.

O! de ce trebue tocmai pe el să-l iubesc, și de ce me iubește el pe mine? Așă de senină mi s'a părut viața, pînă ce nu mi s'a ivit în cale, pînă ce nu me urmăriaŭ ochii lui de jăratec! . . .

De odată auđii pași domoli pe covor, și mâna lui mi-se puse pe umăr.

— Ah! ȳise el, în fine tot te-am găsit, ai știut foarte bine încungiură în ultimele ȳile să fim singuri.

Eŭ voiam să me scol, să fug pînă unde me vor duce picioarele, căci am presimțit ce va veni. Dar mâna lui me apesă în jos, și cu vocea răgușită de pasiune îmi șopti:

— Rămâi! Ce voesc eu să-ți spun acum, nu mai pot ascunde! Te iubesc atît de mult, cum numai poate un bărbat iubi pe o femeie. Tu ești primul meu amor. Pe Nuța nici odată nu am iubit-o, inima mea totdauna a rămas rece lângă ea, dragostea ei o suportam ca și pe un lucru ce nu-l puteam schimba. Tacî!

te rog, ascultă-me! Nuța e o muribundă, e păcat, dar totuș o spun, acuș voi fi liber! Lasă-mi speranța la un viitor mai fericit, în care și mie imi va luci soarele, spune-mi numai un cuvânt de dragoste, și nime în lume nu va ști ce legături există între mine și tine!

Cum se redau scena următoare? Eă i! priviți în ochi și poate că toată dragostea mea era acolo concentrată, căci cu o selbătăcie me strinse în brațe, încându-mi răsufierea cu sărutările lui aprinse, și eu fără să fiu în stare a me apără, gustam aceasta otravă dulce până la nesimțire.

De-odată inse un gemet de durere ne trezise din aceasta beție; lângă ușe jos pe scânduri, zăcea o figură mică blondă — Nuța — de pe a cărei buze izvoriă un șiroi de sânge.

Dăeule! De ce nu a picat în acel moment cerul pe noi păcătoșii, să ne cufunde, să ne pără urma pe veci? Cum? mai trăesc și mai am încă puterea de a descrie toate aceste?

Iorgu a luat pe Nuța în brațe, și a dus-o pe patul ei, în care zace fără conștiință, ca și un chip de ceară!

X

Desperarea mea e la culme. Nuța ne refușă atât pe mine, cât și pe Iorgu să intrăm la ea, ca să-i cerem iertare. Medicul ăice că numai câteva ore mai are să trăiască, și eu soră-sa, și el bărbatul ei, noi purtăm vina la moartea ei grabnică. S'a întemplat vre-odată un păcat mai strigător la cer?

XI

A murit! s'a stins cu sufletul amarit, tradată de acele ființe, cari iaă stat mai aproape în viață. Me mir că astăzi mai trăesc, după atâtea sbuciumări de suflet. Dar omul multe poate suportă, și nu mori așa ușor pentru că ai o inimă zdrobită.

XII

E toamnă! De două luni nu am mai deschis acest ăiar, pe care cu așa mari speranțe l-am început și așa de trist îl sfărșesc. Toamnă! Câte cugete își trec prin suflet când veđi frunzele cum cad rënd pe rënd, cum fire arginții se întind în aer și cum ultimele flori răspândesc un miros par' că a mormânt! Este frumos și plăcut să visez de primăvară, când ești fericit și cu inima curată, dar pentru mine toate aceste s'au sfărșit! Nu pot află liniște, me muștră conștiința, nu pot uilă. De la viață nu mai sprez nimic, de aceea m'am decis să inchei acest ăiar, de și conține încă multe pagini albe... dar viața mea s'a sfărșit, căci inima mea e moartă!...

Puținele raze de soare ce au luminat-o, sunt prinse între aceste pagini. — De afară se aredică un întunerec, o noapte, cărei nu-i va mai urmă lumină, și ah! sunt încă atât de tineră, abia de 18 ani!

HERO.

Un călător scoțând capul pe fereastră și-l retrage repede. Părul seă e sbărilit de teroare.

— Sântem perduți! strigă el. Un tren vine spre noi cu toată puterea.

— Vai de mine!... exclamă Păcală. Și eu care am luat bițt de dus și întors!...

Dimineața.

*S'a dus întunericul noptii
Și soarele mândru răsare,
Iar luna-l priveșce sfoasă
Și-abia se mai vede din zare.*

*Ca 'n purpur se 'mbracă grădina
Și pasări se joacă pe ramuri...
Aștept să-mi apară vecina
Cu zîmbetu-i dulce, la geamuri.*

*Și pasări sburdalnice cântă
Și fluturii sar de pe floare...
Perdelele-a lene se mișcă
Și țat-o... zîbind visătoare.*

*Cu brațele albe și goale,
Cu părul în unde pe spate,
Fantasmă frumoasă din basme,
Minune din lumi depărtate, —*

*Mi-aruncă-o privire și fuge...
Perdelele cad... gândul meu
Se 'nalță cu densa departe
În lumea prea sfântului Zeu...*

*Și 'ncep să me 'nchin; rugăciunea
În loc să se ducă la cer,
S'așterne sfoasă sub ochii
Albaștrii și plini de mister!*

SÂN-PETREANUL.

Nebunul.

Heră tiner, frumos. Plete negre undulaă pe umerii lui lați, avea față palidă, străveđie, și niște ochi negri, adânci, sticloși ca de mort.

Hațele lui curate și șerparul îi prindeaă de minune statura lui sveltă, iar în vocea lui melodioasă era ceva cam ca murmurul clopotului, care undulând se stinge, ceva melancolic indușoștor.

Când l-am vėđut primadată, într'o ăi de duminică, era încungiturat de sătenii, cari acum glumiau cu el, acum îl priviau cu milă, mai cu seamă femeile, cari își repovestiau a cine șcie cătea-oară întemplarea, cum și-a perdut Ghiță, mințile.

El ridea cu hohote, și înșiră cuvinte fără legătură, apoi iar se cufundă în gânduri, și privia în pământ. Tresăria apoi, și iar ridea, privind ațurit, își lăsă capul jos, se cugetă, în rēstimp ce începeau să-i curgă lacrămile.

Da — Ghiță era nebun.

M'am apropiat de densul, iar el luându-și împănata pălărie în mână, me privi mult, ca înlemnit. Ochii lui negrii, adânci ca niște ochi de mort, nici nu clipiau, ci staă ațintiți în ochii mei.

Și atăta milă, și durere licăria în ochii lui cari începă să lacrămeze.

„E un nebun blând, domnule, — ți se un bătrân, — nu face nimănui nici un reu, nici copiilor cari se hărjonesc cu el.“

El părea că nu auțise nimic, căci nici nu se mișcă, ci me privia într'una cu ochii lui frumoși, cari exprimau atât de multe, și nimic deslușit.

Sărmanul, așa mi-a fost de milă de el.

De-odată el tresări ca din somn și începui să în-gâne vorbe fără de înțeles: „Cine ți se că nu am cu-raj? Me duc, lăsați-me că me duc“, și voi să plece, îl reținură inse, și-l puseră să șea pe o laviță.

Eu rugai apoi pe bătrânul țeran, să-mi pove-tească prin ce întâmplare și-a perdut mințile acest ti-năr nenorocit.

Toți tăcură, nebunul își puse ochii în pământ și ți se încet: „Iar spuneți povești?“ — când începui bă-trânul să-mi povestească:

— Dapoi păcatele tinerețelor, domnule. Sunt trei ani decând odată într'o ședetoare, veni vorba că cine ar avé îndrăzneala să meargă atunci noaptea sin-gur în cîntirim. Toți tăcură, nici unul nu se află care să încerce așa ceva.

Ghiță inse, — păcatul omului — se sculă repede și ți se că el o să meargă.

Toți am rămas mirați de îndrăzneala lui, bătrâ-nii și femeile îl rugau să nu încerce, ficiorii inse, în-tr'una glumiau, și-l îndemnau să meargă.

Și făcui rămașag că o să meargă. Ca semn că a fost, trebuia să implante o furcă de fer în crucea cea de lemn din mijlocul țintirimului.

Și s'a dus Ghiță, și sărind gardul a mers peste morminte până la cruce și a implântat furca de fer în ea.

Inse cum eră grăbit, și îi eră bagseamă și cam frică, a implântat furca și în colțul chemeșii sale, așa că eră țintuit de cruce.

Densul inse nu a băgat de seamă, și când voi să plece, înmărmuri de spaimă, căci nu se putea de-părta din loc.

I-a trăsni prin gând că mortul nu-l lasă, ba i s'a părul că-l și vede eșind din mormânt, și așa s'a spë-riat, încât a cădut fără simțiri lângă cruce.

Ficiorii vedând că nu se reîntoarce, creșură că s'a dus acasă. Altă ți inse l-am aflat în țintirim. L-am dus acasă și l-am frecat cu oțet, până ce și-a venit în viață, inse de atunci nu mai grăeșce o vorbă cu în-țeles.

Și-a perdut mințile sărmanul“.

Bătrânul își sfirși narațiunea oftând, femeile lă-crămau, iar nebunul ridicându-și capul ți se ridend: „Ați gătat povestea, moș Costan?“ —

Sărmanul, nici nu visă ca eră tocmai trista lui poveste.

De atunci l-am mai vedut. Starea lui nu se îm-bunătăția.

Bătrâna lui mamă, sărmana veduvă, într'una dă-dea prescuri și luminii pe la biserici, într'una îi cetia molitve cu popi, și făcea mătâni înaintea Maicii Domnului, că doar, doar se vor îndură cerurile de ea. Dar inședar.

Ficiorul ei eră blând, bun și supus, eră frumos și întreg. Dar atât fo'os de toate.

De atunci nu pot să-l mai uit.

E atât de tinăr, și atât e de frumos. Are ochii negrii, adânci, sticloși ca de mort. Iar pletele-i cad va-lurii pe umerii lui lași, încadrând palida-i albineața față ce pare stravędie.

Când ride, de sub mustecioara-i neagră, dinții frumoși și albi îi scilipesc.

Are talia sveltă, și hațnele-i curate îl prind de minune.

E atât de tinăr, atât de frumos, și atât de nenorocit.

V. E. M.

Frunzele.

*Întăia frunză 'ngălbenită, —
Spre toamna tristă primul pas...
Și dēnsa, poate, e m'nhnită,
Dar ca s'o spue n'are glas...*

*Cum, celelalte frunze oare
Vor fi privind-o, din-pregtur?
A ironie, șoptitoare,
Său cu-al nelinișteii murmur,*

*S'or fi ferind să n'o atingă,
În leagăn vântul când le dă;
Orî o sărută ca să-i stingă
O clipă, jalea ce-o brăzdă?*

*O! cine viața să le-o șcie?
Orî cum, să spere li-i ușor,
Căci ele pot să reînvie, —
De 'ngălbenesc, de cad, de mor...*

N. RADULESCU-NIGER.

Bobocul.

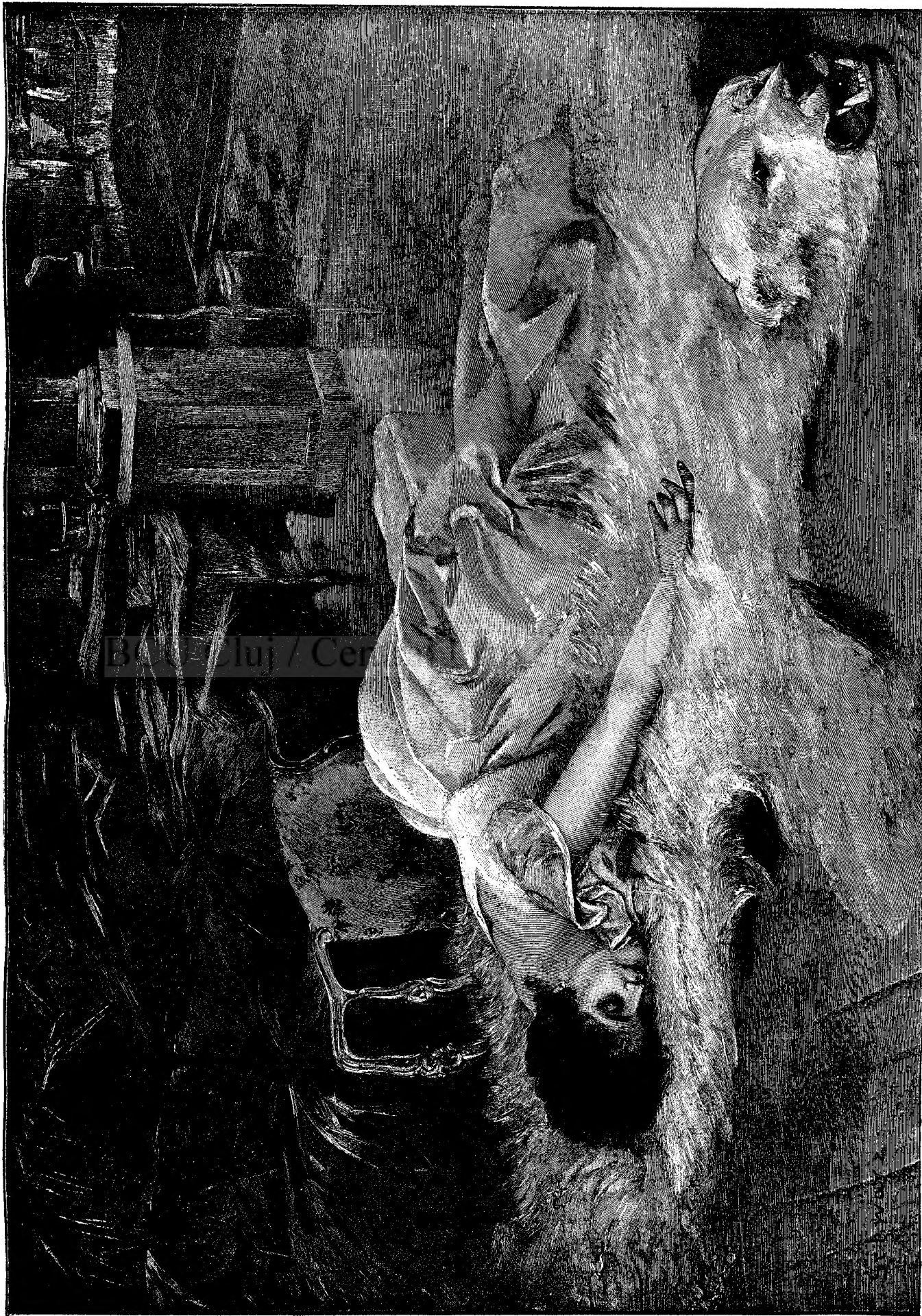
După Mirza Schafy.

*Bobocul cel frumos de rosă
Ați mi s'a pl'ns cu desperare,
Că prea de grabă-i trec frumșeta
Și-a lui odoare.*

*Dar eu i-am spus cu gingășie
Să mi-le 'ncreadă toate mie,
Și 'n versul meu atunci trăi-vor
O vecinicie.*

ELENA DIN ARDEAL.

SFÉRȘITUL TRAGEDIEI.

Originea numelui America.

Toți istoricii și geografii dic că cuvântul „America” numele continentului descoperit, cum se știe de toată lumea, de Cristof Columb (1492), vine de la Amerigo, numele florentinului Vespucci, care întreprinsese în urmă călătoriilor în emisfera descoperită de Columb.

În adevăr, Vespucci e cel dintâiu care a descris lumea nouă, și anume părțile explorate de dânsul: coastele de miază-noapte ale Americii de sud. Numai în urma acestei descrieri noi cunoaștem mai bine aceste părți. În această descriere Vespucci își atribuie gloria de a fi descoperit el noul continent.

Cel dintâiu care dăte noului continent numele de America este geograful german Martin Waldseemüller, din Friburg în Brisgau. Ca tipograf, la Saint-Dié în Lorena, publicând traducerea latinească a celor patru descrieri ale lui Vespucci, dăte pentru prima oară în 1507 sau 1508 numele de America, lumei-noue, după numele lui Amerigo Vespucci sau Alberigo Vespuccio.

Tot în acest timp (1507), călugărul Hylocomylus și Ion Razin botează cu numele de America noul emisferă într'un tractat de Cosmografie, tipărit tot la Saint-Dié.

De atunci toți autorii de Istorie și Geografie au continuat și continuă de a crede că numele de America derivă de la Amerigo, numele lui Vespucci, părându-le rău că s'ermanul de Christof-Columb n'a avut cel puțin onoarea de a da numele său (de Columbia) pământului descoperit de dânsul.

În rândurile următoare voi căuta, cu probe, a desbrăca binișor pe Vespucci de onoarea de care s'a bucurat până azi, dovedind că numele de „America” este un nume de origine indigenă, indiană, locală, iar nici decum de proveniență italiană, ispaniolă sau mai știu eu ce.

Mai înainte înse de a ajunge aci voi expune pe-ripețiile prin care a trecut această cestiune.

Cel dintâiu carî au început a bănuî cinstea lui Vespucci, cum și a Germanului și călugărilor citați mai sus, sânt istoricii brazilianî, de acum vre-o 50 de ani. Ei voiaû mai bucurosi a derivă numele de America de la „Maraca” zeul principal al indigenilor brazilianî, decât de la Amerigo, — etimologie comodă prin asemănarea numelui.

Această bănuială a credinței generale merse crescând până în 1875, când dl Marcou, geolog al Statelor-Unite, respinse etimologia Brazilianilor și adoptă alta. Dsa crede a găsi originea cuvântului de America în numele de „America” (cu 2 r), munte în Nicaragua, al cărui lucuitorî și până azi se numesc Amerrici (les Amerriques), iar muntele, Amerrica.

Această afirmare a dlui Marcou este pusă la îndoială.

În buletinul Societății geografice americane pe anul 1876, președintele Republicii Nicaragua afirmă că numele sus-țisului munte se numește Amerisca (cu un s), iar nu America. Pe pe de altă parte, dl Hale, amicul lui Marcou, dică că numele de America nu se găsește în nici o carte de Istorie, mai 'nainte de acum 50 de ani. Savantul Harirsse mărturisește că n'a găsit munte în partea arătată de dl Marcou, pe nici o hartă și în nici o poveste din timpul descoperirilor.

În sfârșit, pe când dl Marcou crede că numele de Amerigo, pe care-l porî Vespucci, ar fi o poreclă de

la sus-țisul munte, dl Hamy ne vorbește de o hartă veche pe care ar fi vădută Amerigo Vespucci însuș cu mai mulți ani înainte de descoperirea noului continent.

Savantul filolog și om de stat prusian Humboldt presupune că numele Amerigo, de origine gotică sau germană, s'ar fi strecurat în nomenclatura italiană sau portugeză.

În sensul ideilor lui Marcou se exprimă și dl Crozas. Iată ce dică dsa (Histoire de la civilisation, tome II. page 276): „Drept ar fi fost ca numele său (al lui Christof Columb) să rămână lipit de acest pământ virgin și să amintească pentru totdeauna gloria sa. Fatalitatea, care urmări marea sa amintire, impuse noului continent un nume indigen, „Americ”, dat de Indianii înaltelor pământuri de la Nicaragua, unde aurul se găsiă în abundență; și, printr'o stranie concidență, această numire, întâmplătoare, părea a consacra nerecunoștința oamnilor și pretențiunile îngâmfate ale florentinului Vespucci”. Acî dl Crozas spune un adevăr când dică că vorba America este un nume indigen, iar când dică că derivă din Americ, munte în Nicaragua, spune o neexactitate, după cum se va vedé mai departe.

Orî-cum ar fi propunerea lui Marcou, de și e lipsită de probe îndestulătoare, totuș are meritul de a fi excitat curiozitatea, de a fi atras atențiunea învățaților spre a se ocupa cu o asemenea cestiune, pe care, poate, nici nu se mai gândiaû până atunci a o scormoni.

Se și găsi în sfârșit omul, care să răstoarne tot creditul florentinului Amerigo Vespucci, și să probeze că pe nedrept Vespucci a usurpat un nume, care nu putea fi nici al lui, dar nici a se da țerii numele de Columbia, după numele descoperitorului.

Acest om este savantul franco-american Lambert din Saint-Bris.

Lambert, în 1882, într'o lungă și interesantă disertație cu care și-a perdut mai mulți ani în cercetări serioase în ambele lumi, stabilește, cu probe, îndegenatul vorbeî America. În spriginnul ei el aduce o mulțime de vorbe de localități cu numiri analoage: Amara, Americapana, Amaracapuna, care numiri se găsesc în relațiunile istorice ale primelor conacuri ispaniole în această parte de lume.

Herrera, unul dintre cei mai buni istorici ispaniolî (1559—1625), dică că navigatorii Vespucci și Ojeda, debarcând în 1499 pe coastele Venezuelei, găsiră portul Maracapan, pe care Raleigh-Walter, celebrul favorit al Isabelei regina Englitereî, navigator și scriitor distins, îl numi Ameriscapana; iar Humboldt, Amara-pan. Vorba (sufixul) *pana* sau *pan* înseamnă pământ, țară, după Rosny, Brasseur din Bourbourg, Del Canto și alții.

Astfel Americapana va să dică pământul Americii sau Americii, după ortografia evului-mediu. Cuvântul *pan* este un sufix general pe care indigenii l-aterână la numele orașelor lor: Empare-pan, Curia-pan, Aiori-pan, Co-pan, Noya-pan etc.

Ceva mai mult: dl Lambert a găsit numele de Maracapan scris cu cerneală roșie pe mai multe hărți ale epocii.

După Humboldt, numele de Amaracapan, care deseamnă prima colonie ispaniolă pe uscat, se întinse puțin câte puțin peste toată coasta, între capul Paria și capul Vela.

După Frère Pedro Simon, numele acesta se în-

tinse peste o vastă provincie, care cuprindea alte mai multe. Dar Vespucci și Ojeda călătoriau în 1499.

Prin urmare vorba America, sub deosebitele sale forme, impuse de ortografia fonetică a evului mediu, eră cunoscută cu 8 ani înainte de propunerea lui Hylacomylus de a numi pământurile noue, cu vorba de America, după numele lui Vespucci.

Numele de provincia America se vede pe atlantele lui Apiane din 1520 și se dete îndată continentului sudic, apoi continentului întreg, care formează a 4-a parte a globului nostru.

Din cele ce preced, credem că numele de America este indigen, aborigem, iar nici de cum că ar fi venind din Amerigo.

Florentinul Vespucci pierde deci aureola de naș al noului continent, dar se spală de învinuirea că ar fi voit să usurpe cu aceasta drepturile marelui descoperitor Christof Columb.

Istoricilor și geografilor le va păre acum mai puțin reu că nu s'a dat numele de Columbia acestei părți de lume, fiind că acela de America, după cum s'a probat în destul, îi aparținea de drept chiar înainte de descoperire.

Descân te ce.

(Din Coroiu, Bihor.)

Dacă te vei frecă pe jingii cu sare mercuri ori vineri dimineața până 'n răsărit de soare, îți trece *stânginițele*. (O boală când curge sânge din jingii.)

Ca să-ți treacă puștelele (un fel de bubițe) de pe limbă, trebuie să eși seara la stele și să ții de 3 ori descântecul acesta :

Pe cer stele
Și pe limba mea puștele ;
Mâne dimineață nici stele,
Nici pe limba mea puștele.

Când se fac bube dulci, sfărâmă tămâie ; o amestecăm cu smântână și ungem rana, ținând de 3 ori descântecul următor :

Muscă mare,
Făcu nuntă mare :
Toate bubile
Și toate jubrele, le chemă,
Numai pe bubă dulce n'o chemă,
Și ea încă se mânia,
Și toată se sfărâmă !

De scrintitură.

Doamne tu Mărie maică sfântă, de tine, ajută-mi pe leacul lui N., că s'o luat pe cale, pe cărare, pe calea cea mare ; când o fost la jumătate de cale, s'o n-telnit c'un bou în cale : bou o pățit ; brânca (ori picioru etc.) ș-o scrintit. Ajută Dne să se prindă carne de carne, os de os, peste-un ceas să fie sănătos, mai vartos decum o fost.

Descântecul se face cu unsoare sau cu tort de lână. Cu unsoare se face așa, că descântătoarea până ce gată tot, face semnul crucii în unsoare cu un cuțit ; și apoi o dă să se ungă pe la scrintitură ; cu tot se face așa, că până ce descântă face 9 noduri și apoi dă firul de tort să se lege pe la scrintitură.

IOSIF STANCA.

Poesii populare.

(De pe câmpie.)

Frunză verde de măr acru,
Tot acolo mi-a stat capu,
Să te las mândra la dracu :
De când mândra șed cu tine,
Cu maica nu trăesc bine,
Cât ce seara înserează,
Pe uliță nu me lasă,
La fântână nu me mână,
La pârlez nu-mi dă ragaz,
Cată mândra să te las,
Ca-mi fac' trudă și năcaz.

Mulțamescu-ți mândra ție,
Că tu m'ai lăsat întie,
Că și eu m'aș fi lăsat,
Dar m'am temut de păcat ;
Multe lacrimi am versat,
De pământul l-am udat,
L-am udat ș-am făcut tină,
Și m'a fost milă de tine,
M'am temut de păcat greu,
C'ai umblat în drumul meu,
M'am temut de păcat mare,
C'ai umblat a mea cărare.

Măi bădiță de pe dos,
Trage-te pe seară 'n jos,
C'am o vorbă de-a 'ntrebă,
Măi iubi-ne-vom sau ba ?
Ori spune-mi că ne-om lăsa,
C'atunci alt' mi-oi căpeta,
Măi frumos măi țințelat,
Nu ca tine-un blăstemat.

Schinteuță mohorită,
Ved bade că ți-s urită,
Las bade să nu-ți fiu dragă,
Că-i vedé tu bade mâne,
Ce voinic șede cu mine,
De-a plânge inima 'n tine,
De-a plânge ș-a clocoti,
Eú drăguță nu ți-o fi.

Mult me mir,
Și me desmir,
Neveste la joc ce vin,
Iar bėtrănilé ce coată,
De staú cu gura căscată.
Mereți acasă muieré,
Bată-ve țiuá de țeré,
Și-aveți grijă de găini,
Că ve ouă la vecini,
Mereți acasă bėtráne,
Bată-ve țiuá de mâne,
Și ve dați la porcú de cină.

Sub poală de codru verde
Mândru puiú de lotru șede.
Dară el nimic nu fură,
Numai câte-un pic de gură.

V. V. SUCIU.

SALON.

Impresiuni de toamnă.

Verișoarei mele F. Georgescu.

E duminică. O zi frumoasă de toamnă. Stați pe o bancă în alee. La marginea băncii e un castan, din care frunzele cad mereu. Când se oprește câte-una pe mine, tresar și nu știu ce impresie îmi face; o impresie și o melancolie, care o simți, când frunzele cad îngălbenite și veștejite și când pe jos se aude luni întregi acelaș foșnet pătrunzător de frunze uscate, care-ți prevestește apropierea iernii. În fața mea vre-o câțiva castani, așezați în șir unul după altul, își întind ramurile lor grele, aproape goale de frunze. Doi grădinari le tale ramurile uscate, cari trosnesc și cad foșnind. Dincolo de castani se sfârșește aleea. Acolo e un mic parc. Câteva straturi cu flori cam trecute, câteva sălcii, iar în mijloc o fântână săritoare. Parcul e plin de copii, de veselie și de joc.

Pe sus, sub întinderea albastrie a cerului, zboară cârduri întregi de rândunele. De sigur se pregătesc să plece! Cât de mult îmi place să privesc sborul lor atât de repede și lin! Cu câtă bucurie le aștept primăvara să sosească și ce vesel sânt, când în sfârșit aud iarăș acel ciripit vesel sub streșina casei noastre. Și atunci stați ore întregi și le privesc; ce farmec deosebit au ele pentru mine! Îmi aduc aminte cât de mișcat eram, când în primăvara trecută prințându-mă într-o seară, îi vălui un picior legat cu un fir de mătase albastră. Ce bucurie a fost atunci pentru toți ai casei! Cine știe în ce parte, sub care cer și ce mână delicată a legat acel fir! Ce gingășie!

Și luat de gânduri, îmi reamintesc întâmplări din trecut, întâmplări vechi. Nu mai dau atenție rândunelelor ce zboară pe de-asupra, nici parcului din fața mea. Me duc cu mintea departe, la vremea când ea fusese la noi, când luni întregi fusesem împreună. Dacă aș sta să spun ce simțiam atunci, n'aș ști nici odată; atât pot spune, că cerul mi-se părea mai albastru, cântecul paserilor mai frumos și mai plăcut. Se șterseseră din minte-mi toate necazurile de mai înainte și intrasem într-o nouă viață par' că, într-o viață făcută pentru fericire, plină de veselii și de petreceri frumoase.

Ne făcusem prietini din prima zi, și câteva zile mai în urmă eram intimi de tot. Ne povestiam întâmplări din trecut, citiam împreună din autorii ei favoriți și discutam. Îi plăcea foarte mult să citească. Și vedeam din ochii ei, cari străluciau de bucurie, cât de fericită se simțea, când eram amândoi de aceeaș părere și când ajungeam la acelaș rezultat. Și atunci, ca un semn de desăvârșită mulțămire, îmi întindea mâna.

— Așă-i ce bine ne 'nțelegem?

Și se uită la mine zîmbind, cu ochii ei cumiți și-atât de albaștri și de frumoși, nemărginit de frumoși. Îmi aduc aminte ce vesel eram, când o simțiam așa aproape de mine; de ce farmec deosebit era cuprinsă întreagă ființa mea! Cât de emoționat eram a-

tunci, cât de mult înfrunzise asupra mea această curioasă manifestare a vieții sufletești, emoțiunea!

Pentru întâia oară în viață eram mulțumit și așa de vesel, încât eu singur nu me mai cunoșteam. Nici nu vream să cred, că ne vom despărți vre-odată; îmi închipuiam, că formăm un singur suflet, legat pentru vecinicie. Și acum, după atâta vreme, d'abia îmi vine să cred, că am putut fi odată părtaș la atâta fericire și îmi pare că am citit numai o poveste veche: „Eră, eră odată!“ . . .

Îmi aduc aminte de ziua plecării ei acasă. Eră toamnă, ca și acum. O duminică. Me încercam să me arăt vesel, să rîd; zadarnic! Eram într-o astfel de stare când gesturile, frazele, rămân neisprăvite, când regretul și disperarea se unesc, pentru a forma o groaznică tortură. În sfârșit îmi întinse mâna.

— La revedere! Scrie-ne mai des, știți ce mult îmi plac scrisorile tale.

— O da, de sigur!

Și pentru cea din urmă oară i-am strîns mâna și m'am uitat lung în ochii ei, atât de albaștri și de frumoși!

— La revedere Margot, gândește câte-odată și la noi!

Și dîsesem cu o voce surdă, adîncă, cu o voce înăbușită de emoțiune și care par' că nu îndrăznește să se ridice prea sus, de frică să nu se sfarme de-odată în lacrimi. . .

STELIAN.

Nicolae I. Ciurcu.

— La portretul de pe pagina primă. —

În numărul de față al foaiei noastre aducem portretul cunoscutului librar și editor, Nicolae I. Ciurcu, răposat în primăvara anului trecut.

N. I. Ciurcu s'a născut în Brașov în decembrie 1854 și a fost fiul comerciantului I. Ciurcu. După ce a absolvat școala reală inferioară, N. I. Ciurcu a intrat ca ucenic într-o librărie germană din orașul său natal și după patru ani de zile, eșind calfa, a fost primit în serviciul cunoscutei librării Socec și Comp. din București, unde a rămas până în anul 1880, când reîntorcându-se în Brașov, s'a stabilit aici ca librar sub firma sa proprie. Fiind un om foarte activ, el și-a câștigat în scurtă vreme încrederea și simpatia publicului român nu numai din Brașov și împrejurime, ci din întreg Ardealul și din părțile Ungariei locuite de Români. Astfel afacerea sa se dezvoltă foarte repede, mai cu seamă că în timpul acela în întreagă țară abia se află două-trei librării românești.

Dar Ciurcu nu se mulțămii numai cu comerțul de cărți, ci vădînd că numărul cetitorilor români creștea din an în an tot mai mult, începî a și edita unele scrieri, cari i se păreau mai rentabile. Anume dînsul își îndreptă atențiunea cu deosebire asupra celor două terene, singurele rentabile până acum la noi, la Români: asupra *literaturii populare* și asupra celei *didactice*.

În scurtă vreme sub firma librăriei N. I. Ciurcu, a cărei devisă eră: „Știință și progres“, apărî o serie întreagă de scrieri destinate pentru masele cele mari ale poporului, precum și de manuale școlare, cu deosebire pentru școlile elementare. Pe lângă „cărțile cele vechi populare“, ca: Alexandria, Genoveva, Arghir și

Elena, Leonat etc., Ciurcu scoase în editura sa câteva cărți nouă, menite pentru popor, și cu deosebire își câștigă merit prin aceea, că edită un șir întreg de *collecțiuni de povești și poezii populare*, dintre care unele cu greș ar fi mai vădit lumina zilei, fără întrevinerea densusului. Așa au apărut în editura librăriei Ciurcu: *Poveștile ardelenesci* de I. Pop Reteganul în 5 părți, *Povești* de I. Bota, *Balade populare din Bănat* de G. Cătană, *Doine și strigături din Ardeal* de Jarnik-Bărseanu, ediția II, etc. De asemenea Ciurcu a dat la iveală și o bibliotecă populară, compusă din 13 broșuri, în care s'au reprodus scrieri alese din mai mulți autori români, precum și o altă bibliotecă mai puțin reușită, care cuprinde diferite povestiri „indiene” în 25 numerii.

Dintre cărțile pentru școlile elementare, apărute în editura librăriei Ciurcu, însemnăm cărțile de citire ale „Prietenilor școlii”, cărțile dlui Dariu, *Istoria naturală* de Ip. Iasievici, *Cursul practic de economie* de I. Georgescu, scrierea: „Greșelile învățătorilor” de V. Goldiș etc., precum și „Biblioteca copiilor” în 30 nr. — Ca *manuale pentru școlile medii* Ciurcu a scos în editura sa: *Cărțile de limba română* de Virg. Onițiu, *Cărțile de istorie* de V. Goldiș, *Cartea de citire* de I. Popea etc.

Prin urmare răposatul N. I. Ciurcu a contribuit în mod însemnat la lățirea culturii în sinul poporului nostru, promovându-și, se înțelege, în același timp și interesele sale.

Un serviciu prețios a adus densusul și „Societății pentru crearea unui fond de teatru român” și prin aceasta întreg publicului românesc, luând în editură „Biblioteca Teatrală”, din care până acum au apărut 7 broșuri.

În timpul din urmă al vieții sale N. I. Ciurcu a întemeiat în Brașov și o tipografie, cu ajutorul căreia voia să desvoalte și mai mult comerțul său de editură. Dar în mijlocul neobositei sale activități îl surprinse o boală grea, de care nici nu se mai putu mântui. Slăbit grozav de tare, se îndreptă spre țărmurile Adriaticei, la Abazzia, unde credea că va afla alinare suferințelor sale. Dar boala sa se agravă din zi în zi. Voind să se întoarcă acasă, fu silit să se oprească în drum în Agram, și aici reposă în maiu 1898.

N. I. Ciurcu a avut de prima soție a sa pe Emilia, fiica ven. paroc G. Nicoară din Deva, care înse reposă după câțiva ani de conviețuire; iar de a doua soție pe Elena n. Florea din Făgăraș, de care îl despărți moartea după o viață conjugală de abia un an și jumătate.

Afacerile răposatului, atât librăria cât și tipografia, le conduce pe present fratele său, I. I. Ciurcu, fost colaborator al lui N. I. Ciurcu timp de 17 ani.

CORONENSIS.

Sfârșitul tragediei.

— La ilustrația de pe pagina 521. —

A iubit, s'a înșelat și de tot a desperat; în nenorocirea ei, vădând cerul cu nori grei, nicăiri un curcubeu, s'o ajute Dumnezeu, într'o zi s'a otrăvit, a căzut și a murit.

Asta-i o poveste vechiă, ce-i găsești în veci părechii, până inimă vor mai fi, până tineri s'or iubi și speranță n'or avea să se poată și lua.

LITERATURĂ.

Scrieri literare. Dl Ioan Adam a scos la lumină în București „Leagănul viselor” poem dramatic în două acte și în prosă. — *Despre Carmen Sylva* diarul „Gaulois” din Paris publică un articol, apretându-i lucrările dramatice. — *Bucureștii Noi* are să fie titlul unei nouă reviste literare, care va apare la București în curând.

Almanachul literar al Societății Petru Maior. Societatea de lectură Petru Maior a tinerimei române universitare din Budapesta a hotărât încă mai de mult, să editeze în fiecare cinci ani câte un Almanach literar, în care să se publice cele mai bune lucrări cetite și discutate în societate, precum și alte lucrări intrate spre acest scop de la scriitorii de valoare. Societatea a voit încă în 1897 să publice primul volum, înse atunci intențiunea nu s'a putut realiză. Acum comisiunea literară a societății, prin dnii Ioan I. Lăpădat președinte și Mihail Navrea referent, a reluat ideea publicării Almanachului și adresează un apel către toți oamenii noștri de litere invitându-i a trimite lucrări pentru acea întreprindere din ori ce strat al limbei, literaturii și istoriei române. La finea acestui veac se împlinesc 40 de ani, de când s'au pus bazele acestei societăți; ea nu crede să poată da mai bine socoteală despre cele ce a lucrat în timp de 40 de ani, decât publicând acest Almanach. Lucrările sunt a se înșciință până 'n 15 decembre societății (Molnár-utza 20. II. 10) și a se trimite până 'n 15 martie 1900.

Alcoolismul în România. Academia Română va decerne în sesiunea sa generală din 1903 *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Alcoolismul în România”. Lucrarea va cuprinde: I. Un studiu statistic asupra consumațiunii diferitelor băuturi spirtoase în raport cu populațiunea. II. Compozițiunea băuturilor spirtoase consumate: a, Productele distilațiunii vătămătoare sănătății; b, Esențele întrebuințate la noi și acțiunea lor fiziologică; c, Influența materiiilor prime stricate asupra productelor distilațiunii. III. Patologia alcoolismului: cercetări originale și critice asupra boalelor și leziunilor produse de alcoolism în România în raport cu compozițiunea alcoolului consumat. IV. Raportul între alcoolism și diferite alte boale răspândite în țară. V. Consecințele morale și economice ale alcoolismului, cu date statistice. Lucrarea va fi basată pe cercetări originale. Terminul presentării manuscriptelor la concurs este până la 1 septembrie 1902.

Din „Biblioteca Teatrală” au apărut până acum următoarele broșuri: Nr. 1. „Soare cu ploaie”, comedie într'un act de Iosif Vulcan; Nr. 2. „Idil la țară”, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu după Juin și Flerx; Nr. 3. „Biletul de tramvai”, comedie într'un act de Gr. Mărunțeanu; Nr. 4. „Un om buclucaș”, comedie într'un act localisată de Maria Baiulescu, după M. Michel și Labiche; Nr. 5. „Treți doctori”, comedie într'un act localisată din limba germană de Virginia A. Vlaicu; Nr. 6. „Pălăria clasornicarului”, comedie într'un act, de Mdm. Emile de Girardin, localisată de A. G. N.; Nr. 7. „Unde dai și unde creapă”, comedie în 2 acte de Alexandru Cosmar, localisată de Iuliu Popescu.

Istoria lui Cuza-vodă. Dl A. D. Xenopol, membru al Academiei Române și profesor de istorie la universitatea din Iași, care a scris „Istoria Românilor”, a

intreprins a scrie „Istoria domniei lui Alexandru Ioan I.” În acest scop, spre a-i ușora pe cât e posibil greua sarcină, roagă pe toți aceia cari ar avea asupra acestei domnii orî ce soiî de acte, să i le comunice spre întrebuintare.

O nouă carte română pentru militari. Dl Demetriu Bardoși, locotenent în regimentul 37 de infanterie, staționat la Nevesinie în Herțegovina, a compus în limba română un nou manual pentru militari, îndemnat de succesul primei sale lucrări care s'a publicat în iarna trecută. Noua sa carte poartă titlul: „Regulamentul de serviciu în limba română pentru armata ces. și reg.” și va apare în iarna aceasta la Sibîiu. Este de prisos să constatăm, că prin lucrările acestea dl locotenent Bardoși face un bun serviciu tinerimei militare române.

Calendare pe 1900. *Căalendarul Noii* se numește un nou calendar scos pentru anul viitor 1900 de tipografia Cîrucu et Comp. în Brașov. Acesta are o bogată parte calendaristică; iar ca lectură, ofere o novelă (Florea Codreanului) de I. Bota, poezi reproducuse de G. Coșbuc și niște anecdote. — *Calendarul tipografic diecesane din Arad* a apărut și pe anul 1900, publicând, între altele șematismul mitropoliei ortodoxe-orientale române din Ungaria și Transilvania în general și al diecesei Aradului în special. În partea literară: biografia mitropolitului Ioan Meșianu, Doine (reproduse) de G. Coșbuc, „Pribeagul”, novelă de I. Pop Reteganul, Doîna iubirii (reprodusă) de V. Alexandri, La finea veacului XIX de T. Ceonțea, Ce-a fost Adam, anecdotă (reprodusă) de Th. D. Speranță, Beăturile de I. Groșocean; poezi populare din Bihor, culese de V. Sala și P. Cipoiu.

Carte de școală. A apărut în Timișoara, în editura librăriei Polatsek: „ABC Darul Ilustrat, de Dimitrie Grama, subinspector regesc școlar în comitatul Timiș, revădit de dr. Tr. Putică protopresbiterul Timișorîi”.

TEATRU.

Teatrul Național din București. *Jucătorii de cărți*, noua piesă în patru acte a dlui Haralamb G. Lecca, s'a jucat cu același succes, pe care-l anunțarăm în nr. trecut, de trei ori după o altă. Critica bucureșceană spune că și aceasta piesă a dlui Lecca este o lucrare de valoare; din punct de vedere literar înse „Casta-Diva” e superioară. De asta-dată autorul ș-a scos subiectul din viața socială bucureșceană și zugrăvește crudul adevăr al putredicunii unei părți din aceea. Sînt scene, scrie „Drapelul”, unde orî cât ar voi să-și ascundă publicul isbucnirea lacrimilor, simți că te înăbușesc, trebuie să se dea drumul lor, adevărul e prea eclatant. În „Jucătorii de cărți” fondul este următorul: Un tată, — tip al cinstei și al onoarei, — pentru el e mai ucigător să-și vadă copilul stricat, huiduit de toți, rătăcind pe drumul rușinei, decât să îi curme singur ȳilele. De pe canavaua aceasta autorul destramă scene sfășietoare — pe o mamă demnă de soțul ei, — pe o copilă cuminte, fericirea părinților sei, pe un fiu corupt, putred de sus până jos, — un tip în care nu poți găsi nimic bun, nici un simț de onoare. Sfârșitul acestei drame eră lesne de priceput. Tatăl, în urma unei lupte teribile, vedînd că nici rugăciunile sale nu pot înduplecă pe copil să nu cadă în abisul prăpastiei, luându-i-se cea din urmă slabă ȳicărare de nădejde, vedînd în fața lui urgia rușinei

intrupată, descarcă un glonte de revolver într'ensul. În actul al IV, scena unde în puterea nopții, pe când toți ai casei dormiau, Victor pîtrunde pe furiș în camera de culcare al tatălui seî pentru a sparge sertarul spre a luă banî, s'ar păre un moment că nu poate fi natural ca tatăl seî deșteptându-se la sgomotul făcut de Victor, să se ducă întei să aprindă lampa, în loc de a-l omorî, neșciind, din cauza întunerecului, cine este. Înse dacă ținem seama că încă nu furase somnul pe Filip Vanta, vom vedé că numai nenaturală nu este aceasta scenă ultimă. Autorului „Jucătorii de cărți” ceea ce i se poate spune este abuzul prea mare ce-l face întrebuintând franțuzisme. Dacă acestea ar fi înlocuite, piesa, după părerea noastră, ar fi lipsită de singurul defect pe care îl găsim.

Dna Aristița Romanescu la Iași. Aflăm din ȳiarele bucureșcene, că pe cât timp dșoara Agata Bârrescu va debută la Teatrul Național, dna Aristița Romanescu va da la Iași 12 reprezentații, pentru care a fost chemată de comitetul societății dramatice de acolo.

MUSICA.

Un album de cîntări românești. Tinerul nostru componist musical, dl G. Șorban, atât de mult aplaudat la concertul din Deva al Asociațiunii și aiurea, va scoate la lumină pe Crăciun un album de 70 pagine, conținînd 20 cîntări, compuse și arangiate pentru voce și acompaniament de pian și coruri. „Reușita acestei întreprinderi, ne scrie autorul, imî e cea din urmă speranță pentru a-mî puté continua studiile musicale, de oară-ce nu am de nicăiri nici un ajutor”. Ne facem o plăcută datorie, chiemând atențiunea publicului nostru, a familiilor și a corurilor, asupra acestei opere musicale. Dacă voim să avem și noi artiști, nu ajunge ca numai să-î lăudăm și să-î aplaudăm, trebuie să-î și spriginim. Ar fi trist, dacă și un talent ca G. Șorban, ar remâne nesprrijinit și ar trebui să-și intrerupă studiile. Comandele sînt a i se adresă la: Viena IX Lazareth-Gasse nr 6. Th. 20.

Dna Elena Teodorini la București va începe șirul reprezentațiilor sale de operă în 18/30 novembre cu „La vie de Bohême” de Puccini, în care va debută dșoara Aura Teodorini. Va da 17—20 de reprezentațiuni, cu operele noue: Sapho (Massenet,) La vie de Bohême (Puccini,) Andrea Chermier (Giordano,) — din cele vechi: Lucreția Borgia, Norma, Gioconda, Carmen, Ballo in maschera, Sonnambula, Rigoletto, Barbieri di Siviglia, Crispino la Comare.

O nouă cîntăreață română. ȳilele aceste soșeșce din Viena la București o tineră cîntăreață română, dșoara Carlotta Feliciani, care a fost bursieră a reginei Elisabeta. Dșoara Feliciani este o soprană legeră, care ș-a căpîtat un renume bine meritat în străinătate pentru claritatea și corectitudinea absolută a cîntării sale. Dsa va da la București câteva concerte.

Concert la Sacul. Reuniunea română de cîntări din Hodoș va da în comuna Sacul la 12 novembre n. concert cu ocaziunea adunării despărțementului Lugoș al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român. Se vor cîntă compoziții de Cordonean, Vidu, Vorobchievicî, Magdu, Ventura; și se vor declamă poezi de Alexandri și Speranță; iar un corist va predă „Șoldan viteazul” canțonetă de V. Alexandri. După concert va urmă petrecere cu dans.

SCULPTURĂ.

Concursul de sculptură din București. Consiliul școlii de Bele-Arte s'a întrunit în săptămâna trecută pentru a se pronunța pentru „marele premiu de străinătate” secțiunea de sculptură. Subiectul concursului a fost „Traian și Dochia” după poema lui Asaky. Din 6 concurenți, a reușit numai dl Const. Dimitrescu care a dovedit atât în compoziție cât și în execuție, că este un artist cu bune dispozițiuni pentru sculptură. Juriul a fost compus din dnii Mirea, președinte; Hegel, Gr. G. Tocilescu, Mincu, Delavrancea, A. Djuvara și C. Florescu, membrii.

Statua lui Traian și a lui Decebal la T. Severin. E vorba, scrie „Drapelul” a se organiza la București un comitet de inițiativă, cu reprezentanți în toată țara, pentru ridicarea unei statuii lui Traian și alta lui Decebal la T.-Severin. Proiectul acestor statui este făcut astfel ca Traian să fie reprezentat călare și așezat în mijlocul orașului, având atitudinea că fugărește pe Decebal care va fi așezat pe o colină și are privirea întoarsă spre imperatorul Romanilor.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Scrii bisericești și școlare. *Dl Nicolae Ionaș*, vechi profesor în Blaș, s'a serbat de curând jubileul de 30 de ani al carierei sale de profesor. — *Dl Ioan Pepa*, preot gr. or. în Mehadia, în urma alegerii, a fost numit de consistoriul din Caransebeș protopresbiter al Buziașului.

Episcopii români gr. cat. în audiență la Monarcul Maj. Sa a primit de curând în audiență pe arhiepiscopul și mitropolitul dr. Victor Mihályi din Blaș, mai apoi pe episcopul Lugojului dr. Dimitrie Radu, iar zilele trecute pe episcopul Mihail Pavel al Orădii-mari.

Liturgie românească în Viena. Aflăm din „Unirea”, că în biserica Sta Barbara din Viena în toate duminicile și serbătorile se va celebra liturghie după ritul nostru, în limba română. După evanghelie se va ține predică asemenea în limba română. Tinerimea română salutând cu bucurie aceasta novațiune, se pregătește a organiza un cor pentru executarea responsoriilor.

Parastase pentru dna Ioana Bădilă. *La Sibiu*, în biserica din Cetate, sâmbăta trecută s'a ținut parastase pentru generoasa binefăcătoare Ioana Bădilă. A celebrat însuși în Pr. SSa arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Meșianu, asistat de Pr. Cuv. Sa archimandritul dr. Ilarion Pușcariu și de protopresbiterul Ioan Papiu. A fost de față nemângăiatul soț dl Ioan Bădilă, comitetul Asociațiunii și o mare parte din publicul românesc din Sibiu. — *La Cluș* tinerimea română a ținut în aceeași zi parastase în ambele biserici; în cea gr. or. părintele protopresbiter Tului Roșescu a rostit și o cuvântare. Apoi tot publicul s'a adunat în casina română, unde tinerimea a aranjat o festivitate comemorativă, deschisă prin o cuvântare avântată de dl avocat dr. Aurel Isac.

Preoțimea română din Bucovina a ținut la Cernăuți în 30 octombrie n. o mare întrunire, la care au luat parte peste 200 de preoți, sub presiunea dlui Eusebiu Popovici, profesor universitar. S'au votat doue

adrese: una către minister, alta către mitropolit. Prima e o justificare în contra inculpărilor redicate de președintele țării pentru purtarea tricoulului românesc; a doua este refrângerea adresei de încredere prezentată nu de mult mitropolitului de preoți ruteni.

Serbiile reclamă mănăstirea Hodoș-Bodrog. Aflăm din „Telegraful Român” că Serbiile, cari au stăpânit pe Români bisericește aproape 200 de ani, nu se mulțumesc cu însemnatele foloase ce au avut de la Români în tot timpul acela, ci provoacă în țiarul „Branik” pe ierarhii lor să execute cutare conclus al congresului lor național bisericesc, prin care se îndrumă a face pașii necesari pentru a lua de la Români singura lor mănăstire Hodoș-Bodrog din diecesa Aradului, ce le-a mai rămas din cele 26 mănăstiri foste comune cu Serbiile, până la despărțirea ierarhică încă neterminată. Iar în cazul dacă ierarhia n'ar face aceasta, invită poporul la întrunire în meetinguri, pentru a relua averea sârbească de la Români. „Telegraful Român” le răspunde, că Serbiile nu numai n'au nici un drept la mănăstirea aceea, ci din contra Româniile au drept la o mare parte din mănăstirile foste comune, dar remase încă în folosința Sârbilor.

Sfințire de clopote. Duminica trecută în comuna românească St. Miclăuș din Bihor s'a petrecut o frumoasă serbare bisericească, sfințirea clopotelor bisericești gr. or. române. Actul solemn a fost severșit de părintele Ioan Groza, asesor-referent și subsitut president al consistoriului gr. or. din Oradea-mare, care a ținut și o cuvântare ocazională. La ceremonia aceasta au asistat și oaspeții din orașul nostru, dimpreună cu tot poporul din partea locului.

O nouă școală română de fețițe. În luna trecută s'a deschis la Lugoj școala gr. cat. de fețițe, care s'a întemeiat din fundațiunea Iovu Popovici. La solemnitatea deschiderii a fost de față episcopul dr. Demetriu Radu și canonicul Beniamin Densușianu. Ambii au rostit cuvântări despre însemnătatea și folosul școlii bune.

Convictul învățătorilor români. Mai mulți învățători gr. or. români din Banat au luat inițiativa înființării unui convict pentru băeții învățătorilor gr. or. români. Acum aceiași convoacă adunarea generală a interesaiților, spre a modifica statutele în sensul rescripțului ministerial și a decide sediul convictului. Adunarea are să se țină în Maerele-Timișorii, la 9 novembre n. în școala gr. or. română.

Adunări învățătoresci. *La Oravița-montană* în 18/30 novembre se va întruni, sub presiunea dlui I. Trăila, adunarea despărțământului Oravița al Reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului. — *La Aleșuș*, în 6/18 novembre, se va ține adunarea despărțământului Biei al Reuniunii învățătorilor gr. cat. din archidieceasa Blașului; president T. Pânăzan. — *La Caransebeș* despărțământul Caransebeș al Reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeș va avea adunare generală în 4/16 novembre.

C E E N O U.

Hymen. *Dl Radu Cupariu*, secretar episcopesc gr. c. în Oradea-mare, s'a fidișat cu dșoara Veturia Nuțiu, fiica dlui Ioan Nuțiu paroc-protopop în Lipoș, comitatul Sătmar. — *Dl Paul Moldovan*, archivar la cartea funduară de la tribunalul reg. din Oradea-mare, s'a cununat cu dșoara Ana Rusu, fiica dlui Vasile

Rusu, proprietar în Talpoș, comitatul Arad. — *Di Damaschin Mihailoviciu*, arhitect în Timișoara, s'a logodit cu dșoara Albina Pausenberger din București. — *Di Lazar Bera*, absolvent de teologie din St. Andreș, s'a logodit cu dșoara Sinefia Șindea din Roșcani. — *Di George Pușcaș*, absolvent de teologie din Sântă-Mărie, s'a fidanțat cu dșoara Florița L. Pop, fiica dlui Grigoriu Pop învățător pensionat în Șimleul-Silvaniei. — *Di Nicolae Galea*, absolvent de teologie, s'a cununat cu dșoara Valeria Bosdoc, din Cicudul-de-Câmpie.

Asociațiunea din Sibiiu. În ședința comitetului, ținută în săptămâna trecută s'a raportat, că guvernul a încuviințat emisiunea de 100.000 losuri à 1 coronă în folosul Casei Naționale; s'a primit un autograf al lui Bărnuțiu, trimis de dșoara Eufemia Catona; s'a decis să se publice un concurs nou pentru scrieri poporane, constatându-se că la primul au intrat lucrări de la dñii I. Pop Reteganul, Simu și Groșorean, cari s'au dat pentru studiere unei comisiuni; s'au primit de la Reuniunea femeilor române din Sibiiu 300 fl. pentru ajutorarea cursului pedagogic care s'a deschis anul acesta pentru elevele cursului complementar al Asociațiunii. — *Despărțământul Lugoș* va ține adunarea sa generală în comuna Sacul la 12 novembre n. sub presiul dlui Coriolan Brediceanu, secretar dl Traian Vuia.

Însănătoșirea principelui Carol. Șcirile din Sinaia anunță cu bucurie, că micul principe Carol a scăpat cu totul de boala-i periculoasă și merge repede spre însănătoșire. Tot aici adaugăm, că principele, îndeplinind vârsta de 6 ani, a fost numit caporal.

Archiducesa Stefania nu se mărită. Diarele scriu că archiducesa Stefania a renunțat la căsătoria sa cu contele Lonyay. Renunțarea s'ar fi făcut la stăruința Maj. Sale, care ducându-se la archiducesa i-a spus, că în cazul acesta fiica ei nu se va pute mărită după un membru al familiei domnitoare. Maj. Sa ar fi primit în audiență și pe contele, care apoi s'a rentors la moșie. Se dice, că au întrevenit și părinții ei, ba și Papa. Acum archiducesa trăește în retragere la Luxemburg. Drept recompensă, Maj. Sa i-a promis primul rang la curte între toate archiducesele.

Numiri. *Di Silviu Suciu*, translator ministerial în Budapesta, a obținut titlul de secretar ministerial. — *Di Iuliu Muntean*, subprocuror la tribunalul din Sibiiu, a fost numit jude la tribunalul de acolo. — *Di Ilie Chilba*, notar la tribunalul din Budapesta, s'a numit subjude la judecătoria cercuală din Câmpeni.

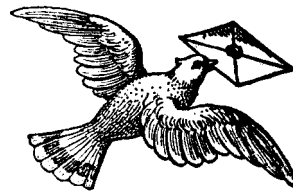
Memoria lui George Candrea. Mai mulți prietenii și colegii ai reposatului dr. George Candrea, fost director al ziarului „Dreptatea” din Timișoara și refugiat apoi în România, unde a fost numit profesor, — au luat inițiativa de a-i ridică la Graz, unde a murit, un mic monument la mormânt. (În nr. trecut la paginare aceasta informațiune a ramas necompletă, acum o publicăm întregă. Red.)

Șciri militare. Cu 1 novembre s'au făcut următoarele avansări: Victor Petri, căpitan de clasa a II-a înaintat în regimentul 76 de infanterie la rangul de căpitan I. Aurel Petrovici, locotenent în regimentul 72, căpitan II. Virgil Piso, sublocotenent, de locotenent în regimentul 63. Richard Munsat, de locotenent în regimentul 47. Iuliu Montani, de locotenent în regimentul 4 de infanterie. Iosif Baltezan, de locotenent în regimentul 87. Aurel Popian, cadet locțiitor, de sublocotent în regimentul 43. de infanterie. George Ivașcu, în regi-

mentul 32, Emil Herbay, în regimentul 14, Miron Goga, în regimentul 49, Ardelean Miculescu, în regimentul 59 de infanterie, Nicolau Rușiu, în regimentul 13, Alexandru Călcunariu, în regimentul 14, George Cioban, în regimentul 33. Romul Maniu, în despărțământul sanitar 24, Teodor Indrea, locotenent, de căpitan II. de tren, Eugen Pop, căpitan-auditor de cl. II., de căpitan cl. I. în regimentul 68 de infanterie, Dr. Victor Corbul, medic de regiment de cl. II., la rang de cl. I. în regimentul 39.

Institutul de bacteriologie și patologie din București. Nouele clădiri în care va fi instalat institutul de bacteriologie sub direcția dlor dr. Babeș și Cantacuzino, sunt aproape gata. Fațada pompoasă de pe cheiul Dâmboviței, e în adevăr impunătoare. O construcție în stil modern, o adevărată podoabă a capitalei. Clădirile sunt colosale, — dicem clădiri de oare-ce sunt vre-o 5—6. O frumoasă scară în marmoră de Cararra ne duce în etajul al II-lea unde se află un mușeu admirabil, de o mărime respectabilă. Amfiteatrul pentru festivități e cât se poate de bine dispus pentru asemenea scop. Apoi amfiteatrul cel mic pentru cursuri, apartamentele somptuoase în etajul I și al II-lea pentru director și doctorul de serviciu, foyeurii, fumoirs, salle des pas perdus, spital pentru 50 bolnavi, cabinete de consultație, cabinete pentru observația bolnavilor, laboratorii magnifice pentru prepararea serului, sale de operație, fermostate, electricitate, calorifere, în sfârșit toate sunt dispuse cu măiestrie de cătră dl arhitect Blanc. Vin pe urmă grajdurile particulare ale directorului, locuri rezervate pentru animale domestice, grădini admirabile cari pot rivalisă numai cu grădinile Armidei.

Poșta redacției.

Nepricepută. După cele câteva mai reușite, ar fi păcat să publicăm și asta. Prea multe vorbe și prea puțin mieș. Ceea ce ve recomandăm din capul locului, este îngrijirea stilului. O limbă ușoară, clară și românească, iată ce ve cerem. Cu cât mai simplă, cu atât e mai frumoasă, căci e naturală. Ca să vedeți cât de nefirească și neromânească e limba de care ve serviți acum, reproducem numai pasagiul, cu care începeți: „Precum veselnic-sclipitoarele raze ale soarelui dimineței molcom, cu nesași sorb perla arginție, ușor cuprinsă în auriile petale ale unei gingașe flori din ademenitoare luna maiu, — astfel viața „ei”, o nevinovăție, ca un delicios nectar, absorbită fu de — — moarte“ . . .

Blaș. Dluș A. C. D. A sosit tocmai la încheiere. În nr. viitor.

Cluș. Dluș I. N. P. Detto. Dar fiind că pentru acela nu se va potrivă ca pentru acesta, vom face unele modificări.

Salcuile. Pare a fi o continuare a aceleia ce-o publicăram. Asta înse nu se poate. Algeți-ve subiecte mai moderne. *Iubitei și Speranța* sunt niște prose rimate.

Căldindarul săptămânei.

Dum. XXI. după Rosalii Ev. a 7-a, dela Luca, c. 8. gl. 4. a inv. 10			
Diua săptăm.	Căldindarul vechiu	Căldind. nou	Soarele
Duminecă	31 Apost. Stachie	12 Ionas	7 8 3 55
Luni	1 S. Cosma și Demian	13 Stanislau	7 5 3 53
Marti	2 Mart. Acindin	14 Levin	7 7 3 52
Mercuri	3 Mart. Achepsima	15 Leopold	7 9 3 50
Joi	4 Suv. Ioanichie	16 Ottomar	7 10 3 49
Vineri	5 Mart. Galacteon	17 Emma	7 12 3 47
Sămbătă	6 Păr. Pavel mărtur	18 Eugen	7 14 3 46

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)